

r. Det sier seg selv at det kan ikke gå.

Det har ikke manglet på forestillinger og advarsler fra riksrevisjonen. Stortingets protokollkomité har også jattet med. Men det er ikke nok. Det må gjøres noe effektivt. Det må bevilges penger, og det må settes kraft inn på å få nok arbeidshjelp og nok kontorer, slik at riksrevisjonen kan greie arbeidet sitt. Det er Stortinget som må gjøre det.

I vår tid kan det for mange fortone seg som en liten sak. Det er det som skal gjøres som er hovedsaken. Å sitte og granske det som er gjort og «telle feil» er ikke så viktig. Det er en feil oppfatning etter vår mening. Vi er enig i at administrasjonen i tider som har gått og delvis også nå, må ha frie hender til å handle fort og etter situasjonens krav. Men en uttrykkelig forutsetning for det må være en hurtig og sikkert virkende kontroll gjennom en effektiv og hurtig revisjon og gjennomgang av det som er gjort. Mer enn noen gang skulle derfor Riksrevisjonen være på høyden nå. Det burde ha vært innsett for og handlet etter

Kringkastingen, det står hallomann i telefonkatalogen og på skiltet hans som forresten burde vært pusset, men denne kulden monner det så kort — men er ikke «hallomann» også en sann opprinnelig vits fra Harald Hårfagres tid som er gått inn i bevisstheten? Selv sure sier hallomannen grav alvorlig i dag, enda blide sa det smilende dengang de fant det opp og da sa de sure at de blide ikke eide sans for humor.

Tenk om Robinson Crusoe kom hjem fra sin kokosholme etter 30 år i morgen og at han var bror av Kiran eller Lyche og sa «Det er grepa gøy å treffe deg igjen» eller hva en sa for noe dengang R. Crusoe ble meldt saknet, og sa spurte Kiran eller Lyche i Kringkastingen som han var bror av: «Hva driver du med for noe da og kan det kaste noe av seg?»

«Jeg», sier Kiran eller Lyche, «jeg er hallomann!»

«Blott», sier Robinson Crusoe, med forakt.

«Hva mener du», spur de to brødrene i kor.

«Du vet godt hva jeg mener», sier Robinson Crusoe. «Ikke prøv å vri deg fra det.»

— Si takk, ikke noe å slipe i dag, sa Trine.

— OK, sa jeg.

Petiance.

Det lønte seg kanskje.

En mann hadde ved en anledning antastet en annen, grep fat i ham og tildelte ham en del slag så han falt i gata og pådro seg sår i ansiktet. Ved en annen anledning var han beruset og deltok i drikkelag i Munkedamsveien. For disse forhold ble han forelagt en bot på 100 kroner, men nekter å vedta. Han ville ha saken i retten. Men dagen før rettsmøtet vedtok han likevel, og det var kanskje lønnsomt for ham.

TENKT OG FØLT i første okkupasjonsår

AV HØYESTERETSDOMMER THOMAS BONNEVIE

III

31. mai 1940. Hva er det egentlig som gjør tanken om hitlerismens seier — og spesielt Hitlers varige styre her i Norge — så aldeles utalelig? Næringslivet kommer sikkert snart til å blomstre — kanskje som aldri før. Og vi blir kvitt mange forargelige foreteelser som vi før har lidd under. Alt det råtne som vårt parlamentariske liv har vært befengt med kommer jo til å forsvinne når vi i det hele tatt ikke lenger får hverken storting eller stemmerett. Og de evindelige lønnskampene med alle de lovlige og ulovlige strekene blir vi jo kvitt. Blir ikke det herlig?

Det blir nok etter hvert ikke så få som vil slå seg godt til ro med de nye forhold og bli «gode venner» med våre herrer tyskerne. Det kommer til å bli rene kappløp mellom alle dem som vil være med og hoste de utvilsomme fordeler ved å være blant de forreste «Mitläufere». Quisling vil nok bli overrent av folk som vil være med i «shinden». Hvorfor i det hele tatt ikke hilse tyskerne som vare sandne «befriere». De skjenker oss jo

ro og orden og fred — og kanskje også i det lange løp — velstand.

Til dette er å svare: Alle disse materielle goder blir for dyrekjøpte. For vi må betale dem med vår frihet. Vi blir slaver — kanskje slaver som får bra med mat og klær og hus —, men dog slaver.

Nordmenn kan ikke bli slaver uten å ta skade på sin sjel. Gjennomsnittsnordmannen har for høyt menneskeverd til å kunne leve slavens liv uten å sykne — som den fri storfugl i bur. De beste av oss vil dø av det. Vi må ha den fri manns rett til å tenke fritt og til fritt å meddele oss til hverandre.

Vi må ha retten til å syngte ut, når vi mener at det offentlige livs øyeblikk gjør: å betro mine tanker. Vi vil og må leve i en rettsstat, hvor ingen straff idømmes uten etter lov og hvor for øvrig ingen straffes uten etter dom.

Det hitlerske Gestapo-system er en skjensel for Tyskland og det vil drepe Norges sjel. Når vi skal oppgive å få gestapogenter snu-sende omkring oss og endog trenge seg inn i våre hjem på grunn-

lag av anonyme angivelser — da blir tilværelsen uverdigg og uutholdelig for frihetelskende og rettssindige mennesker. Men alt dette har nå Quisling brakt oss i gave hvis det er ham vi kan takke for tyskernes invasjon.

Man kan spørre om det ville bli noe bedre å komme under «proletariatets diktatur» — og dertil må jeg jo svare, at jeg er enig i at det ikke ville være bedre. — kanskje enda verre. Jeg tror nok at av de to onder, Hitler og Stalin, må jeg vel regne ondet Hitler som det minste.

Men vi hadde et tredje alternativ: å få være i fred og å få prøve suksessivt å få bedre skikk på alt som er vrangt og skalt i gamle Norge.

Det ville krevd en del tålmod. For det ville tatt atskillig tid. Men det er ingen grunn til å tvile på, at skritt for skritt ville vi klart å rette på både det ene og det annet.

Men nå har Quisling ødelagt alt for oss ved å gjøre oss til Hitlers slaver. Han har påtatt seg et ansvar så tungt at vekten av det burde knuse ham til døde. Men ennå lever han og streber etter makten, — ennå har han ikke hengt seg. Jeg tror han er gal.

Samme dag: Se nå bare på en så uskyldig ting som den jeg i dette øyeblikk gjør: å betro mine tanker til en dagbok. I et land hvor Hitler og hans Gestapo har makten — og slik er jo Norge stilt i dag — er det kanskje livsfarlig å skrive en slik dagbok. Selv om jeg tar godt vare på den og ikke akter å vise den til noen som helst kan det meget godt tenkes at Gestapo eller dens tjener Quisling foretar ransaking her i Høyesterett og fun-

ner min dagbok. Ja, da blir det vel stas med meg! Da blir ikke mitt liv meget verd. Og det kommer kanskje også til å gå ut over kone og barn. Slike forhold er det vi kan takke Quisling for. «Giganten Quisling» som Hermann Harris Aall kaller ham. Det eneste gigantiske ved ham er såvidt jeg kan skjønne, hans stormannsgalskap.

1. juni 1940: Verdenskulturen selles med et lik i lasten — og har gjort dette i et par tusen år.

Dette «lik i lasten» er den kristne religion, som gjør de som «tror» på denne religions «sannheter» uskikket til å bygge opp en solid og verdensomfattende mellomfolkelig rettsorden.

Det farlige ved den kristne religion er dens lære om et liv etter døden, og et «evig liv» for det enkelte menneske, et liv som skal være hendelig meget mer verd enn det «korte» jordliv som er oss hver især forunt.

Folk flest finner det latterlig å mene, at denne kristelige forestilling om livet etter døden i det hele tatt kan være skadelig for verdenskulturen. Dette gjelder også for de aller fleste fritenkeres vedkommende. De deler ikke selv den kristne tro på et liv etter døden, men de er sympatisk innstilt overfor denne tro, som de mener har bidradd bade til å holde moralens fane høyt og til å trøste mange ulykkelige mennesker. Trøste dem som har mistet noen av sine «kjære» og trøste dem som gjennom sykdom, fattigdom eller undertrykkelse har fort en sorgelig tilværelse.

Dette — de mange fritenkeres sympatiske innstilling — er en av de viktigste grunner til at den kristne religion har kunnet behol-

20/2 47

114691

Sprangene til Miss Seigh var slik at det gispet i folk på tribunen. Og slik

Sonjas dager, hadde nok større re- peratoar. Liv Borg ble inspirert til å

Til Bislett i aften —

EIGIL

avlysningen.

slik med folk som kommer i nå stemning?

de sa meget av sin livskraft gjennom tusener av år. Så kommer hertil den veldig rolle organisasjonen av kirkelig makt har spilt. Først og fremst gjelder dette den ypperlig organiserte kaotiske kirke. Men det gjelder også de andre kristne «kirkesamfunn» som t. eks var luthersk-evangeliske statskirke, den episkopale kirke i England og de mange kirkesamfunn i Amerika.

Det for verdenskulturen ulykkelige forhold, at den kristne tro faktisk gjennom alle de uendelig mange «kirkelige» organisasjoner er blitt til levebrød for millioner av prestes og lekpredikanters og misjonærens har gitt kristentroen en maktstilling, som det kan synes nesten håpløst å få rokke; ved.

Pa dette ene område kan en si at hitlerismen representerer et utspunkt, Hitler har virkelig vist at den «kristelige boygen» kan overvinnes.

Men ennå står han jo ikke som definitiv seierherre og vi vet heller ikke hvor varig hans seier vil vise seg å bli.

Men av de to onder kristendom og hitlerisme mener jeg allikevel at kristendommen er den minste. Jeg ønsker ikke kristentroens makt ombyttet med hitlerismen. Det blir som å fordrive djevelen ved Beelzebub.

2. juni 1940: Hitler har i de 10 år som er gått hatt sin beste støtte i den ennå så mektig utbredte religiøsitet i de land, som han fører sin kamp mot. Alle kristne kirker og de fleste religiøse mennesker i alle land uten-

om Tyskland er Hitlers naturlige fiender.

Alt som gjør Hitlers fiender svake og motstandsdyktige er selvsagt til Hitlers fordel. Han kan med full rett si: mine fienders svakhet er min styrke. Den spesielt kristelige form for pasifistisk defaultisme er farlig for Hitler hvis den opptrer i Tyskland. Men den er til største fordel for ham, hvis den brer seg, ikke i Tyskland, men i de andre land.

Hitler har sikkert gnidd seg i hendene ved å se en slik «bevegelse» som «Oxford» spre seg og bre seg i de demokratiske land. I like grad må han ha gledet seg over den internasjonale «Kvinneligaen for fred og frihet» — nettopp fordi disse bevegelser foretrekker ennog hitlertreidom framfor krigen mot hitlerismen.

Det er ikke noen tilfeldighet, at kristendommen dukket opp i et folk som levde i undertrykkelse og hvor jødene var pent nodt til å «gi keiseren hva keiserens er». Kristentroen er en trøstereligion for slaver og undertrykte, for alle de som har det så ille, at jorden faktisk er en «jammerdal» for dem.

Så ulykkelig stilt har alltid mange mennesker vært, at de har vært villige lyttere til dem som har prekt om at dette livet på jorden — i «jammerdalen» — det har ikke noe verd eller noen betydning, det er «livet etter døden» som er det egentlige liv, der venter lykken i all evighet for den som tror.

Og så ulykkelig kan vi alle bli

stilt, hvis Hitler når sine mål, at all motstand blir håpløs og nytteløs og at man får kunne de arne hitlerslaver den trøst som de kan finne i den religiøse svindel, som troen på et liv etter døden er.

Uttrykket «svindel» passer jo ikke på de naivt og oppriktig troende. Men det passer på sørgelig mange og på minst 60—70 prosent av dem som har sitt levebrød direkte eller indirekte gjennom de andres troskyldige kristentro.

Der ligger en veldig direkte og indirekte økonomisk makt knyttet til opprettholdelsen av kirken og religiøsitetet — i opprettholdelsen av det religiøse livssyn. De som til enhver tid har hatt makten — den politiske eller den økonomiske — har alltid hatt stor fordel av at de underkuete har vært «gode kristne».

Under det kapitalistiske regime har kapitalisten hatt åpent øye for det farlige i en «avkristning» av de økonomisk undertrykte klasser.

På lignende vis er det med kvinnes underkuelse. Deres stilling har gjennom århundrene vært så forkuet, at det har vært høyst naturlige at de har søkt sin «trøst» i religionen. Noen virkelig frigjørelse av kvinnen får vi ikke for de lærer å forsta, at deres liv hører jorden til — bare jorden — og at troen på et evig liv etter døden er et mer eller mindre fromt bedrag.

I denne ulykksalige tid høster Hitler fordelene ved å ha innsett at kristentroen er livsfiendtlig og

livsfarlig for et hvert folk, så lenge det er makten og ikke retten som hersker her på jorden.

Og for Hitler, hvis hele ideologi jo bygger på «Der Wille zur Macht», er det en uvurderlig fordel å ha frigiort seg og sin hjord (eller sine horder) fra kristentroens hemninger.

De kristne svarer: «Hva gagnar det Hitler om han vinner den hele verden, men tar skade på sin sjel?» Og de går heller til underkastelse enn til å sette hardt mot hardt.

De trøster seg med at de etter døden skal bli salige, mens Hitler da drar til helvete. Men vi som er klar over at denne trøst bygger på den rene illusjon for ikke å si svindel, må jo gråte blod ved tanken på at Hitlers seier og all den elendighet og underkuelse gjennom generasjoner, som vil bli fulgt, etter all sannsynlighet ville vært unngått, hvis ikke Hitler hadde hatt den gode forbunds-felle, som kristen pasifisme i fiendens land betyr for ham. —

Nei, kulturverdenen må lære å innse, at mot det hitlerske livssyn, som hyller neveretten, den sterkeres rett, maktviljens forherligelse, nytter det ikke å troppe opp med bergprekenen og sauefredsommeligheten.

Hitlers ideologi må møtes med en sterk, håndfast og jordbundet ideologi, som visstnok er fredsvennlig, men som vil kjempe for rettens makt, for rettsviljens seier over maktviljen og som vil føre denne kamp for retten med alle de harde midler som er påkrevet for å seire.

En ideologi som tar sikte på å avskaffe all vold, men som innser at det mål kan ikke nås så lenge ikke enhver voidsmann vet, at hans voldsanvendelse straks vil bli møtt med en enda sterkere vold som baster og binder ham.

Void avier vold — heter det jo. Og det er riktig Vold må og skal møtes med sterkere vold — politiet må alltid ha maktmidler til å slå røverer ned, hvis han ikke avstår frivillig fra sine voldsåder.

Men lar nå en slik ideologi seg fornuftsmessig underbygge? Er ikke Hitlers voldsideologi i virkeligheten den «riktige»? Kan kulturverdenen i det hele tatt unnvære kristentroen som ideologisk grunnlag i kampen mot hitlerismen? Står vi ikke her overfor et enten eller?

Kirkens folk blir — selvfølgelig — aldri trett av å forkynde, at den eneste mulige redning for kultur og moral er å søke i troen på «Gud» og på «frelsen i Kristus» og på det evige liv.

Men det er en «kulturforrædersk tale» kirken fører når den slik gir

det utseende av at tapet av kristentroen er ensbetydende med kulturens undergang og moralske fall. Tiden vil nok før eller siden vise, at det motsatte er forholdet.

Vi har jo også gjennom tusener av år rik erfaring for, at en meget stor del av de klokeste og edleste, moralsk høyeststående mennesker har vært fritenkere som har levd og dødd i forvisningen om at vår sjel dør med legemet og er funksjoner av legemet og at der ikke eksisterer noen personlig, bevisst Gud.

Tiden er moden for en popularisering av denslags menneskers livssyn.

Tiden er moden, fordi tallet av de som av fornuftsgrunner «marvrake den kristne religions «grunn sannheter» er så voldsomt økt.

Behovet for et på en gang moralsk og irreligiøst livssyn er sterkere enn noensinne.

Hitlers amoralske livssyn krever til motvekt et moralsk livssyn som kan stå på egne ben og greie seg uten religionens krykker.

Thomas Bonnevie.

VINTERENS EVENTYR

• fortsetter på Bislett i aften kl. 19.30 (7.30)

Etter utallige oppfordringer til populære priser.

Obs. — 1 krone i svingene — Obs.

Forhåndssalg. Billettpriser kr. 4.- og 2.- (2 barn på 1 billett).

OSLO SKØYTEKLUBB